

Dyslexie op het Aeres VMBO Lelystad

Inleiding

Dit is een document met een uiteenzetting van het beleid ten aanzien van dyslexie op het Aeres VMBO Lelystad. In dit beleidsstuk worden dyslexie, de wijze van dyslexieonderzoek, manier van omgang met en de verschillende begeleidingsvormen van dyslectische leerlingen op het Aeres VMBO Lelystad beschreven.

Mevr. Drs. J. Koopmans,
Orthopedagoog NVO

Mevr. C. Pasop
Docent Nederlands en dyslexiecoach

Mevr. I. Deurhof
Docent Nederlands en dyslexiecoach

Definitie van dyslexie

Dyslexie is een complex taalprobleem, wat tot gevolg heeft dat leerlingen moeite hebben met leren lezen en spellen. Een dyslectische leerling kan door deze tekorten moeite hebben met het onthouden van instructies, met automatiseren, met het stampen van kennis en soms zelfs met het verstaan van anderen in een lawaaige omgeving. Ook kunnen er problemen zijn met het leesbegrip als direct gevolg van de leesproblemen.

Elke taal heeft zijn eigen moeilijkheden. In het Voortgezet Onderwijs zijn, naast de Nederlandse taal, de moderne vreemde talen vaak een groot struikelblok. De Duitse grammatica is bijna voor alle leerlingen moeilijk, dyslectisch of niet. De spelling van het Engels is zeer onregelmatig en daarom over het algemeen een ramp voor leerlingen met dyslexie.

Algemene lees- en spellingsproblemen kunnen ontstaan door omgevingsfactoren, zoals: te weinig onderwijskansen, te weinig of slecht onderwijs, door fysiologische problemen, zoals gehoorproblemen of visuele waarnemingsproblemen of door een zeer zwakke intelligentie. Bij kinderen met dyslexie is er echter geen sprake van deze problemen: zij hebben een specifiek leerprobleem. De oorzaak van dyslexie is een tekort in de fonologische verwerking van taal. Deze verwerking is zeer traag en de problemen die hierdoor ontstaan zijn zeer hardnekkig.

Men spreekt van dyslexie als de problemen hardnekkig zijn en blijven bestaan, terwijl er in de omgeving voldoende oefening geboden is. In het dagelijks leven krijgen de leerlingen te maken met de gevolgen van het minder goed kunnen lezen en het maken van veel spelfouten. Dit kan het zelfvertrouwen en zelfbeeld van het kind aantasten. Ook kan het gevoel van falen leiden tot spanningen en frustraties.

Dyslexie komt redelijk veel voor in vergelijking met andere specifieke leerstoornissen. In Nederland wordt er vanuit gegaan dat drie procent van de bevolking een zodanig ernstige vorm van dyslexie heeft, dat specialistische hulp noodzakelijk is. Gemiddeld zit in elke klas wel een leerling met dyslexie. De mate van ernst en de manier waarop de dyslexie tot uiting komt, varieert sterk. Bovengenoemde kenmerken zijn echter bij de meeste leerlingen in meer of mindere mate aanwezig. Soms ligt de kern van de problemen bij zowel het lezen als het schrijven, maar ook leerlingen die zeer hardnekkige problemen hebben in het beklijven en toepassen van spellingsregels, mogen dyslectisch genoemd worden.

Stichting Dyslexie Nederland (SDN)

De SDN heeft een puur beschrijvende definitie van dyslexie gehanteerd en hecht eraan deze benadering te continueren. Zolang de oorzaken van de stoornis niet volledig bekend zijn, kleeft aan het opnemen van oorzakelijke factoren in een definitie, een zeker klinisch en wetenschappelijk risico. Algemeen gesteld lijkt dyslexie een multifactorieel bepaalde stoornis. Het opnemen van een betrekkelijk specifieke oorzaak in de definitie verdraagt zich daarmee slecht.

De SDN hanteert de volgende uitgangspunten bij het definiëren van dyslexie:

- De definitie staat in het teken van beschrijving en onderkenning (classificatie) van de stoornis. Daarmee wordt niets gezegd over mogelijke oorzaken, noch over (onderwijs)belemmeringen die ermee kunnen samenhangen.
- De definitie heeft uitsluitend betrekking op de stoornis zoals die zich manifesteert op vaardigheidsniveau. Objectief waarneembaar gedrag in lezen en spelling staat centraal.
- Dyslexie is een stoornis in het lezen of in het spellen op woordniveau, of in beide. Voor een stoornis in overwegend de spelling wordt geen aparte term gebruikt. Wel wordt, indien nodig, een nadere specificatie gegeven.
- Dyslexie is een hardnekkig fenomeen dat verbonden is met individugebonden factoren. Lees- en spellingproblemen die primair het gevolg zijn van depriverende omgevingsfactoren worden niet als stoornis geclassificeerd.
- Dyslexie kan zich niet alleen manifesteren in de periode van het aanleren van lezen op woordniveau en spellen, maar ook op latere leeftijd.

Deze uitgangspunten leiden tot de volgende definitie van dyslexie:

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en/of vlot toepassen van het lezen en/of het spellen op woordniveau.

Dyslexieverklaring

De missie van het Aeres VMBO Lelystad is om iedere leerling dusdanige handvatten aan te reiken dat zij binnen het regulier Voortgezet Onderwijs kunnen functioneren met hun handicap. Dyslexie kan zo'n handicap zijn. Het Aeres VMBO Lelystad gaat uit van de competentie van de leerling en probeert zo goed mogelijk aan te sluiten bij zijn/haar mogelijkheden en beperkingen. Daarnaast wordt de begeleiding afgestemd op eerdere begeleiding in het basisonderwijs en/of vanuit externe hulpverlening met een blik op de toekomst.

Een leerling mag alleen van faciliteiten voor dyslectici gebruik maken als officieel is vastgesteld dat hij/zij dyslectisch is. Dit vaststellen mag een orthopedagoog of psycholoog doen. Leerlingen krijgen dan een dyslexieverklaring.

Sommige leerlingen hebben al zo'n verklaring als ze op het voortgezet onderwijs komen. Dan is de dyslexie door een particuliere instelling of de schoolbegeleidingsdienst vastgesteld. Bij de anderen wordt het beeld dat er van de leerling op de basisschool al was rondom dyslexie getoetst op het voortgezet onderwijs. Alle dossiers van de aankomende 'nieuwe' leerlingen worden gescreend op het mogelijk bestaan van dyslexie. Hierbij wordt op de volgende zaken gelet:

Ten eerste staan er vaak bewoordingen als 'vermoeden van dyslexie, dyslectische ontwikkeling' of 'dyslectische kenmerken' in het dossier. Daarbij zijn er ook leerlingen die in het bijzonder uitvallen op spelling en technisch lezen, waardoor er een vermoeden van dyslexie bestaat.

Tot slot kunnen er aanwijzingen zijn binnen het intelligentieprofiel. Ook deze leerlingen worden meegenomen in het verdere dyslexieonderzoek.

Hulp vanuit school

In het Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs worden richtlijnen gegeven voor de begeleiding van leerlingen met dyslexie. De begeleiding is gericht op:

- dyslectische leerlingen het onderwijs te laten volgen waarvoor zij de capaciteiten hebben.
- de functionele lees- en schrijfvaardigheid van dyslectische leerlingen te vergroten, zonodig met hulpmiddelen.
- dyslectische leerlingen te leren omgaan met hun problemen.

Een geïntegreerde begeleiding is het meest effectief voor leerlingen met dyslexie. Echter elke leerling met dyslexie is verschillend en daarom zullen de accenten binnen deze begeleiding, per kind, op andere punten liggen.

Begeleiding binnen klassenverband

Het doel van de begeleiding binnen klassenverband is een goede afstemming van het pedagogisch-didactisch handelen op de behoeften van de dyslectische leerlingen. In de praktijk valt te denken aan het voorlezen van toetsen en extra uitleg over bijvoorbeeld spellingregels. Daarbij is het belangrijk het begrip van de instructie en de te lezen tekst

regelmatig te checken bij leerlingen met dyslexie. Dyslectische leerlingen mogen gebruik maken van verschillende hulpmiddelen tijdens de les. De mogelijkheden zijn o.a.:

- Readingpen
- Clareo op een laptop
- Leesliniaal
- Laptop met spellingscontrole zonder spraaksynthese-programma

Het is belangrijk om duidelijke afspraken te maken over bijv. laptopgebruik. Zo zou de leerling deze moeten kunnen gebruiken bij alle vakken. Met de docent kan worden afgestemd of bijv. de toetsen ook via de laptop kunnen worden gemaakt. De toets wordt zo voorgelezen en de leerling wordt geholpen bij het correct spellen van de antwoorden.

Begeleiding buiten klassenverband

Op het Aeres VMBO Lelystad worden de leerlingen niet individueel begeleid op het gebied van dyslexie.

Begeleiding door dyslexiecoach en/of orthopedagoog

Docenten/mentoren

Het aantal leerlingen met dyslexie neemt toe op het Aeres VMBO Lelystad. De orthopedagoog en de dyslexiecoaches begeleiden niet alleen de leerlingen, maar ook de docenten. Er is veel behoefte aan uitleg omtrent de leerstoornis dyslexie en hoe er mee om te gaan in klassenverband. Door middel van een vergadering per schooljaar wordt dyslexie onder de aandacht gebracht, wordt gesproken over hoe om te gaan met dyslexie, wordt de rol voor docenten en mentoren duidelijk, is er ruimte voor vragen en opmerkingen, e.d.

Leerlingen

Dyslectische leerlingen staan op een overzicht waarbij de hulpmiddelen staan waar zij gebruik van mogen/willen maken. Dit overzicht is beschikbaar voor alle docenten binnen school. Om de leerlingen van leerjaar 1 te begeleiden worden ze uitgenodigd door de dyslexiecoach voor uitleg tijdens een bijeenkomst in september.

De dyslectische leerlingen die in leerjaar 3 instromen op het Aeres VMBO Lelystad, die de onderbouw op een andere middelbare school hebben voldaan, komen ook vanaf het begin van het schooljaar op het overzicht terecht.

Faciliteiten op school

Vaste faciliteiten

- *Extra tijd bij toetsen*
Een leerling krijgt 25% extra tijd per toets van een lesblok. Is dit niet mogelijk, omdat na de toets een andere les begint, dan mag de leerling aan het einde van zijn/haar lesdag terug komen om de toets af te maken.
- *Toetsen in lettertype 12 Arial*
Al onze toetsen worden standaard aangeboden in dit lettertype. Dit is het lettertype dat bij het eindexamen voor alle leerlingen, inclusief dyslecten, gebruikt wordt. Daarom zal hier reeds vanaf de onderbouw mee gewerkt worden, zodat leerlingen gewend raken aan dit lettertype.
- *Aangepaste correctie bij de talen in de onder- en bovenbouw.*
Eenduidige regels over de correctie bij de moderne vreemde talen blijken in de praktijk moeilijk op te stellen. Daarom is er gekozen om de dyslectische leerling op twee manieren te helpen:
 1. Bij de onderdelen lezen en kijk- en luisteren worden dyslectische fouten niet fout gerekend.
 2. Bij alle andere onderdelen worden de dyslectische fouten wel fout gerekend, bij deze onderdelen kan gebruik gemaakt worden van een geheugenkaart. Deze moet door de leerling opgevraagd worden bij de docent. Deze geheugenkaart mag gebruikt worden bij toetsen in overleg met de docent.

Mogelijke faciliteiten

- Gebruik van laptop (waar toegestaan met spellingcontrole) in de les en/of bij toetsen. Dit alleen wanneer de noodzaak van dit hulpmiddel aanwezig is en na overleg met dyslexiecoaches en betrokken docenten
- Tijdens de lessen en toetsen is audio-ondersteuning met behulp van Claroread of Readingpen toegestaan. Ouders kunnen de genoemde hulpmiddelen voor thuis in de regel aanschaffen met financiële ondersteuning van de ziektekostenverzekering. Dit geldt echter niet voor Claroread. Deze kunnen ouders gratis downloaden op een device thuis. Op alle computers van school staat het programma Claroread. Leerlingen mogen ook in de les gebruik maken van dit programma, mits zij dit programma aanschaffen en zelf een laptop meenemen.

Faciliteiten voor de examenkandidaten bij het Centraal Examen (zie bijlage 5):

- Tijdsverlenging van de zittingen van het Centraal Examen met maximaal 30 minuten.
- Audio-ondersteuning bij het centraal examen is alleen voor leerlingen met een zware leeshandicap mogelijk. De ingesproken tekst van de examens wordt in dit geval door het Ministerie geleverd via Facet.

Vergoeding audio-ondersteuning

Aan het begin van het schooljaar geven ouders/verzorgers aan de dyslexiecoach door of er behoefte is aan digitale boeken. De onderwijsassistente bestelt de digitale boeken. De licentie van de digitale boeken loopt na een schooljaar af en kan niet opnieuw gebruikt worden.

Bijlage 1

Procedure dyslexieonderzoek

Aeres VMBO Lelystad werkt samen met de IJsselgroep in het doen van dyslexieonderzoek. De orthopedagoog van het Aeres VMBO doet de eerste screening en onderzoekt wie er in aanmerking kan komen voor eventueel onderzoek en de IJsselgroep voert dit onderzoek (als er voldoende aanmeldingen zijn, tegen een gereduceerd tarief) uit.

De eerste screening vindt plaats op basis van:

- Bestudering van het aanwezige leerlingdossier
- Bestudering van het Onderwijskundig Rapport
- Eventueel een (telefoon)gesprek met (een van de) ouders of leerkracht.

Voor doorverwijzing naar de IJsselgroep moet er minsten sprake zijn van:

- Voldoende hoog intelligentieniveau (TIQ > 70)
- Voldoende geboden oefening in het verleden.
- Voldoende achterstanden op lees en/of spellingsgebied.

Is dit het geval dan nodigen wij de ouders en leerlingen uit om zich op te geven voor het onderzoek uitgevoerd door de IJsselgroep.

Het onderzoek wordt (bij voldoende animo) uitgevoerd door onderzoekers van de IJsselgroep op Aeres VMBO Lelystad en is verder volledig in handen van de IJsselgroep. Wanneer het onderzoek is afgerond, krijgen de ouders een onderzoeksverslag en (wanneer dyslexie wordt vastgesteld) een dyslexieverklaring. Zodra de dyslexieverklaring (en het verslag) afgegeven is op Aeres VMBO Lelystad, wordt de leerling op het overzicht gezet en kan hij/zij gebruik maken van de faciliteiten op school.

Bijlage 2

Adviezen voor leerlingen

Zelfstandigheid

1. Werk zelf aan je dyslexie.
 - Met dyslexie heb je meer tijd voor je (t)huiswerk nodig dan je klasgenoten. Houd daar met je planning van je werk voldoende rekening mee.
 - Richt je zoveel mogelijk op het leggen van verbanden. Concentreer je niet op feitjes, maar probeer de grote lijn van de tekst te begrijpen.
 - Dyslexie is geen excuus om minder te doen, zoek wat voor jou de beste manier van leren is.
 - Vraag als het nodig is hulp.

Effectief Studeren

2. Neem voor het studeren de tijd.
 - Probeer uit hoe je het beste kunt leren.
3. Studeer en werk op een zo rustig mogelijke plek
 - Ga in de klas vooraan zitten.
 - Studeer in de stilste kamer, desnoods met oordoppen in.
4. Neem lessen op verschillende manieren op.
 - Lees, spreek uit en luister naar jezelf.
 - Schrijf het woord op, bedenk er wat bij, verzin een ezelsbruggetje.
 - Maak gebruik van computerprogramma's voor het leren van woordjes
 - Maak gebruik van de zogenaamde kaartjesmethode voor het leren van woordjes.
 - Maak gebruik van de software die bij je studieboeken wordt geleverd.
 - Maak gebruik van websites die bij je studieboeken horen en waarop vaak veel extra oefeningen en proefwerken staan.
5. Vat lessen samen en leer je eigen samenvatting. In teksten staan veel onnodige woorden.
 - Maak een schema of samenvatting van de tekst met kernwoorden, met die eigen samenvatting ken je de les al bijna.
 - Vertel daarna bij elk geschreven woord wat je weet.
 - Van de samenvatting van een ander leer je weinig.

Niet-talige vakken

6. Raak niet in paniek als je iets niet snel begrijpt. Je bent goed in vakken met weinig taal, maar een instructie met veel informatie gaat soms te snel.
 - Geen paniek: kijk er nog eens naar, lees opnieuw.
 - Vraag om herhaling.
 - Laat het bezinken, na een paar dagen begrijp je het vaak vanzelf.
7. Oefen extra.

Sommige dingen, zoals sommen, worden door oefening geleerd. Dyslectici krijgen wat langzamer de nodige routine.

- Maak bijvoorbeeld wat meer oefensommen dan de anderen. Later kun je de sommen sneller maken dan veel anderen.
8. Probeer vooruit te werken.
- Vraag om een lijst met te verwachten moeilijke woorden.
 - Leer proefwerken en toetsen zo lang mogelijk van te voren.
 - Herhaal ze nog een keer tussendoor.
 - Vraag de docent om werk ruim van te voren op te geven.

Lezen

9. Lees zoveel mogelijk. Mensen lezen steeds gemakkelijker als ze ouder worden. Dat geldt ook voor jou. Ga het weer eens echt proberen.
- Lees iedere dag voor jezelf serieus een half uur
 - Over één jaar kun je dan veel beter lezen en schrijven
 - Maak gebruik van boeken die speciaal zijn geschreven voor leerlingen die wat langzamer lezen of kies voor een luisterboek.
 - Vraag aan je docent Nederlands of in de bibliotheek naar titels van boeken die niet zo moeilijk zijn om te lezen.
 - Lees boeken waarvan er ook een filmversie bestaat. Bekijk eerst de film en lees het boek daarna.
10. Lees een tekst opnieuw als je niet begrijpt wat er staat.
- Lees rustig, herlees, regel na regel, alinea na alinea
 - Vraag je af wat je gelezen hebt, wat de kern is.
 - Streep trefwoorden aan als je de inhoud te snel vergeet.

Schrijven

11. Maak een schema voordat je gaat schrijven
- Schrijf in een schema de belangrijkste onderwerpen
 - Maak daarna een uitgebreid schema met trefwoorden
 - Schrijf daarna pas je verhaal.
12. Verbeter je spelling
- Vraag een overzicht van spellingregels
 - Controleer steeds wat je hebt geschreven
 - Gebruik daarbij een woordenboek en de spellingregels
 - Ieder schoolvak heeft zijn eigen 'vakwoorden'
 - Vraag de docent een lijst te maken. Leer die vooruit.
 - Vraag je ouders om je spelling te controleren van werkstukken of ander schriftelijk werk dat je moet inleveren.

Je toekomst

13. Keuze van je beroeps- of vervolgstudie.

Misschien is het nu nog niet belangrijk, maar houd rekening met je dyslexie. Zowel bij de keuze van je vakkenpakket als voor je toekomstplannen. Bijna alle soorten vakken kun je aan. Er zijn een paar minder geschikte beroepen. Dat zijn vooral beroepen waarvoor je veel moet lezen en/of schrijven.

- Bespreek dat met je mentor

Overige adviezen

14. Maak zoveel mogelijk gebruik van de computer bij allerlei werkzaamheden.

- Veel dyslectische leerlingen hebben een moeilijk leesbaar handschrift. Probeer werkstukken, boekbesprekingen en verslagen zo veel mogelijk te typen. Getypt werk ziet er immers bijna altijd veel netter uit dan zelf geschreven werk.
- Laat getypte werkstukken nakijken door iemand anders. Fouten kunnen daarbij snel en makkelijk verbeterd worden.
- Probeer zo snel mogelijk te leren om blind te typen met 10 vingers. Goed en snel kunnen typen bespaart je in de toekomst enorm veel tijd.
- Gebruik altijd de spellingcontrole.
- Maak gebruik van woordjesleerprogramma's op internet.

Bijlage 3

Adviezen voor docenten

Dyslectische kinderen in het voortgezet onderwijs vallen op door:

- Slecht mondeling/schriftelijk taalgebruik (woordgebruik);
- Spreken/schrijven in korte zinnen;
- Een zwak werkgeheugen, moeite met het onthouden van losse gegevens(rijtjes, woordjes, jaartallen);
- Slecht gevoel voor ordening in tijd;
- Moeilijk leesbaar handschrift;
- Weinig structuur in de planning van het huiswerk
- Negatief zelfbeeld, faalangst, extreme spanning bij lees- en spreekbeurten, proefwerken, enz.;
- Tijdsproblemen bij het nauwkeurig lezen van een opgave.

Hoe te handelen?

Zorg ervoor dat dyslectische leerlingen hun motivatie niet verliezen. Stel ze gerust, hou ze gaande en hou ze op een niveau waar ze verder mee kunnen. Geef zo veel mogelijk positieve feedback en vraag leerlingen hoe ze hun werk gedaan hebben.

Bewust

- Laat dyslectische leerlingen een D noteren boven hun toetsen
- Zet dyslectische leerlingen (als dat mogelijk is) in de klas vooraan, met zo weinig mogelijk afleiding
- Bespreek bij (zware) onvoldoendes met dyslectische leerlingen hoe ze het werk hebben aangepakt en hoe ze denken dat ze dat in het vervolg beter kunnen doen
- Houd rekening met dyslectische leerlingen bij het beoordelen van spelfouten (let op vreemde talen hebben hun eigen beoordelingsregels mbt spelfouten).
- Lees zo nodig tekst voor.

Tijd

Houd rekening met eventuele traagheid van dyslectische leerlingen

- Maak het bord niet te snel schoon
- Geef dyslectisch leerlingen de tijd om een antwoord op je vraag te formuleren
- Geef dyslectisch leerlingen bij het uitdelen van toetsen als eerste hun werk
- Accepteer en stimuleer bij dyslectische leerlingen het schrijven in korte zinnen en korte betogen

Lezen

- Geef dyslectische leerlingen de mogelijkheid om zich voor te bereiden op individuele leesbeurten

Layout

- Deel goed leesbare kopieën uit
- Geef toetsen een duidelijke lay-out (Lettertype Arial 12, voldoende witregels)
- Formuleer vragen in schriftelijke toetsen zo helder mogelijk en stel nooit twee opéénvolgende vragen in één zin.

Huiswerk

- Schrijf het huiswerk tijdig op het (digi)bord en geef de leerling voldoende tijd om dit over te nemen in zijn/haar agenda. Herhaal het huiswerk ook verbaal en schrijf het in It's Learning (ook wanneer er al een werkschema is uitgedeeld!).

Bijlage 4

Hulpmiddelen en faciliteiten bij het eindexamen

Conform het examenbesluit kan de directeur van de school voor een kandidaat met een beperking, waaronder bijvoorbeeld dyslexie of een visuele handicap, maatregelen treffen bij de afname van het centraal examen. Voorwaarden hiervoor zijn in het geval van dyslexie (artikel 38 eindexamenbesluit) dat:

- a. er een deskundigenverklaring is, die door een ter zake deskundige psycholoog of orthopedagoog is opgesteld;
- b. de aanpassing, voor zover deze betrekking heeft op het centraal examen, in ieder geval kan bestaan uit een verlenging van de duur van de desbetreffende toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten;
- c. een andere aanpassing slechts kan worden toegestaan voor zover daartoe in de onder a genoemde deskundigenverklaring ten aanzien van betrokkene een voorstel wordt gedaan dan wel indien de aanpassing aantoonbaar aansluit bij de begeleidingsadviezen vermeld in die deskundigenverklaring.

Het is hierbij van belang dat de bij het centraal examen te nemen maatregelen ook in het schoolexamen worden getroffen en ook in eerdere vergelijkbare situaties tijdens de schoolloopbaan zijn toegepast.

De schooldirecteur beslist over de aanpassingen op basis van de dyslexieverklaring en meldt de aanpassingen vervolgens bij de Inspectie, die belast is met het toezicht op de school. De Inspectie kan de toegestane aanpassingen toetsen aan bovengenoemde voorwaarden (a t/m c). De hulpmiddelen dienen voor 1 november van het examenjaar aangevraagd te worden. De orthopedagoog en dyslexiecoach nemen dit voor hun rekening.

Tijdsverlenging

Voor alle kandidaten die op een afwijkende wijze examen afleggen geldt dat zij recht hebben op een verlenging van maximaal 30 minuten per examenzitting. Op grond van de deskundigenverklaring kan de directeur ook besluiten tot verlenging met meer dan een halfuur. Dit laatste is alleen van toepassing bij kandidaten met een ernstige visuele handicap.

Opgaven in een vergroot lettertype

Het Ministerie stelt geen aparte vergrotingen op A3-formaat meer ter beschikking. De examen-opgaven voor alle kandidaten zijn in een groter lettertype gedrukt, namelijk in lettertype ARIAL, lettergrootte 12. De dyslectische kandidaten krijgen dezelfde opgaven als de andere kandidaten.

Gebruik van het tekstverwerkingsprogramma WORD op de computer

Voor sommige dyslectische kandidaten geldt dat zij voor de vakken Nederlands en/of Engels gebruik mogen maken van het tekstverwerkingsprogramma WORD inclusief de spellingscontrole op de computer. Voor alle kandidaten geldt overigens dat zij gebruik mogen

maken van een verklarend woordenboek der Nederlandse taal bij alle examenzittingen. Zie ook <https://www.examenblad.nl/veel-gevraagd/wanneer-is-de-computer-tijdens-een/2020>